

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ „НЕОФИТ РИЛСКИ“
СТОПАНСКИ ФАКУЛТЕТ

КАТЕДРА „ИКОНОМИКА“

2700 Благоевград, ул. Иван Михайлов 66; 073 / 88 55 01; info@swu.bg; www.swu.bg

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Петър Людмилов Първанов,
Катедра „Икономика“, Стопански факултет
при ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по научна специалност „История на България“, професионално направление 2.2. История и археология

Основание: Заповед на Ректора на ЮЗУ "Неофит Рилски" № 744/18.04.2023 г.

Автор на дисертационния труд: Христина Николова Манева

Тема на дисертационния труд: „Екополитики по време на социализма и прехода към демокрация: Национален парк „Пирин“ 1960-те – 1990-те“

I. Представяне на кандидата

Христина Николова Манова е завършила специалност история с отличен успех в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ през 2005 година. Паралелно с това тя завършва специалност „право“ в Югозападния университет „Неофит Рилски“. От единадесет години Христина Манова работи като уредник в Исторически музей – Разлог, като завежда фонд „Нова и най-нова история“, а от пет години е директор на институцията. През годините Виктория Тодорова е натрупала и солиден трудов стаж. За дейността си като директор на музея, през 2020 г. Христина Манова е отличена от Министерството на културата с Почетен знак „Цар Симеон Велики“ – сребърен и с Грамота за принос в развитието и утвърждаването на българската културна идентичност. След успешно участие в докторантски конкурс през 2019 г., Христина Манова е зачислена за редовен докторант по история на България на 12. 06 2019 г. със Заповед на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски“ № 1170 от 26. 06. 2019 г. с тема на дисертацията „Екополитики по време на социализма и прехода към демокрация: Националният парк „Пирин“ 1960-те – 1990-те години“.

II. Обща характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд на Христина Манова е посветен на актуален, неизследван и значим проблем за съвременната българска история. Докторантът съвестно и аргументирано изследва развитието на световните екологични политики, екополитиката на НРБ, екологичните проблеми на Разложкия край и развитието на Народен парк „Пирин“. Текстът се базира на архивни документи от централни, местни и музейни архиви, периодичен печат и научна литература. Представеният дисертационен труд е в размер на 259 страници, съдържа четири глави, 31 приложения и три таблици, три интервюта, 21 литературни източника на латиница, 67 литературни източника на кирилица, 29 електронни източника, 7 списания, 19 вестника и 28 документални източника.

Обектът, предметът, основната научна теза, целта и изследователските задачи са правилно дефинирани.

Дисертационният труд се отличава с логическа последователност, прецизност и стегнат стил. Налице е задълбоченост на изследването и стремеж да се разглеждат проблемите в тяхната взаимна обвързаност и зависимост. В тази връзка задълбочено са проучени и са установени основните теоретико-методически и практико-приложни въпроси на историята на икономическата политика и прилагането и в Разложкия край.

III. Оценка на научните и практическите резултати и приноси

Изследователските качества, доброто познаване на разглежданата проблематика и преподавателският опит в областта на историята на докторант Христина Манова са в основата на постигането на получените научни приноси, а именно:

1. За първи път се прави задълбочено и обобщаващо изследване върху екополитиката на България по време на социализма и проблемите, които настъпват за околната среда в резултат на бързата индустриализация и интензивното развитие на селското стопанство.

2. Ясно са очертани процесите в екополитиката, осъществявана от България преди и след 9 септември 1944 г. Показан е и чуждестранният опит в създаването на първите защитени територии по света.

3. Проследени и изследвани са процесите, довели до екологичното замърсяване на Разложкия регион в резултат на държавната политика за неговото стопанско и социално развитие, безкритичното прилагане на съветския опит в

индустриализацията.

4. С фактология е очертана екологичната криза в гр. Разлог и региона, както и влиянието на химическите предприятия върху околната среда и здравето на местните хора.

5. За първи път се прави специално изследване историята на НП „Пирин“, а със събрания и систематизиран изворов материал се анализира неговото значение за опазване природата в Пирин.

6. На базата на неизвестни до момента архивни документи, детайлно са изследвани обстоятелствата около създаването на Дирекцията на НП „Пирин“ и е направен опит да се покаже нейната роля в процесите за развитие на масов туризъм в Банско и района.

7. Ясно са очертани характерните особености в прилаганата политика по отношение природата в Пирин и процесите на съгласуваност, които протичат между отделните институции.

8. Прави се анализ на неизвестни до момента архивни документи за причините довели до замърсяването на Разложката котловина и опитите на държавата да прикрие проблема от обществото.

9. Освен натрупването на богата фактология за разглежданите въпроси, са внесени корекции и са добавени нови данни за погрешно или непълно интерпретирани проблеми, личности и събития в областта на разглежданата тематика.

IV. Критични бележки и препоръки

Като оценявам високо постигнатото в дисертационното изследване, бих си позволил да посоча някои критични бележки и препоръки, които не намаляват достойнствата на дисертационния труд и неговата положителна оценка.

Смятам, че дисертационното изследване само би спечелило, ако авторовото мнение бъде по-ясно изразено при интерпретацията на цитирани тези и концепции.

Вземайки под внимание обстоятелството, че дисертационният труд представлява сериозен опит за задълбочено проучване на въпросите, свързани с историята на екологичните политики бих препоръчал изследването да се разшири в исторически план преди и след епохата на социализма. В тази връзка Христина Манова би могла да насочи бъдещите си публикации към изследване на влиянието на по старата история и съвременните политики в опазването на околната среда предвид актуалността на проблема от съвременна национална, европейска и световна гледна точка.

V. Заключение

Имайки предвид научно-теоретичните и практико-приложни резултати и приноси, считам, че представеният за защита дисертационен труд съответства на изискванията за присъждане на образователната и научна степен “доктор”.

Въз основа на всичко гореизложено убедено изразявам своето **положително становище**, като гласувам на докторант Христина Николова Манева да бъде присъдена образователната и научна степен “доктор” по научна специалност „История на България“, професионално направление 2.2. История и археология.

04.05.2023 г.
гр. Благоевград

Член на научното жури:
(доц. д-р П. Първанов)

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ „НЕОФИТ РИЛСКИ“
СТОПАНСКИ ФАКУЛТЕТ

КАТЕДРА „ИКОНОМИКА“

2700 Благоевград, ул. Иван Михайлов 66; 073 / 88 55 01; info@swu.bg; www.swu.bg

OPINION

by Associate Professor Petar Lyudmilov Parvanov, PhD

Department of Economics, Faculty of Economics

at SWU “Neofit Rilski”, Blagoevgrad

Subject: Dissertation work for the award of an educational and scientific degree PhD in scientific specialty "History of Bulgaria", professional direction 2.2. History and archaeology

Basis: Order of the Rector of SWU “Neofit Rilski” No. 744/18.04.2023

Author of the dissertation: Hristina Nikolova Maneva

Dissertation topic: "Ecopolitics during socialism and the transition to democracy: Pirin National Park 1960s - 1990s"

IV. Introduction of the candidate

Hristina Nikolova Manova graduated with honors in history from the Sofia University "St. Kliment Ohridski" in 2005. In parallel, she graduated with a law degree at the South-Western University "Neofit Rilski". For eleven years, Hristina Manova has been working as a curator in the History Museum - Razlog, managing the "New and Latest History" fund, and for five years she has been the director of the institution. Over the years, Victoria Todorova has also accumulated a solid work experience. For her activity as the director of the museum, in 2020 Hristina Manova was awarded by the Ministry of Culture with the "Tsar Simeon the Great" Medal of Honor - silver and with the Certificate for her contribution to the development and affirmation of the Bulgarian cultural identity. After successfully participating in doctoral competition in 2019, Hristina Manova was enrolled as a full-time doctoral student in the history of Bulgaria on 12.06.2019 with the Order of the Rector of the Neofit Rilski University of Applied Sciences No. 1170 dated 26.06.2019 with the topic of the dissertation "Ecopolitics During Socialism and the Transition to Democracy: The Pirin National Park 1960s - 1990s".

V. General characteristics of the dissertation work

Hristina Manova's dissertation is dedicated to a current, unexplored and significant problem for modern Bulgarian history. The doctoral student conscientiously and reasonably researches the development of world environmental policies, the ecopolitics of the NRB, the environmental problems of the Razlog Region and the development of the Pirin National Park. The text is based on archival documents from central, local and museum archives, periodicals and scientific literature. The presented dissertation is 259 pages long, contains four chapters, 31 appendices and three tables, three interviews, 21 literary sources in Latin, 67 literary sources in Cyrillic, 29 electronic sources, 7 magazines, 19 newspapers and 28 documentary sources.

The object, the subject, the main scientific thesis, the aim and the research tasks are properly defined.

The dissertation is distinguished by logical consistency, precision and a concise style. There is a thoroughness of research and an effort to consider issues in their interrelatedness and interdependence. In this regard, the main theoretical-methodical and practical-applied issues of the history of economic policy and its implementation in the Razlozh Region have been thoroughly studied and established.

VI. Evaluation of scientific and practical results and contributions

The research qualities, the good knowledge of the issues under consideration and the teaching experience in the field of history of doctoral student Hristina Manova are the basis of the achievement of the received scientific contributions, namely:

1. For the first time, an in-depth and comprehensive study is made on the ecopolitics of Bulgaria during socialism and the problems that occurred for the environment as a result of the rapid industrialization and intensive development of agriculture.

2. The processes in the ecopolitics carried out by Bulgaria before and after September 9, 1944 are clearly outlined. The foreign experience in the creation of the first protected areas in the world is also shown.

3. The processes that led to the ecological pollution of the Razlog region as a result of the state policy for its economic and social development, the uncritical application of the Soviet experience in industrialization were traced and studied.

4. The ecological crisis in the city of Razlog and the region, as well as the influence of chemical enterprises on the environment and the health of local people, are outlined with facts.

5. For the first time, a special study is made of the history of the Pirin National Park, and with the collected and systematized source material, its importance for nature conservation in Pirin is analysed.

6. On the basis of hitherto unknown archival documents, the circumstances surrounding the creation of the Pirin National Park Directorate were investigated in detail and an attempt was made to show its role in the processes of mass tourism development in Bansko and the region.

7. The characteristic features of the applied policy regarding nature in Pirin and the processes of coordination that take place between the individual institutions are clearly outlined.

8. An analysis of previously unknown archival documents on the causes that led to the pollution of the Razlog Basin and the state's attempts to hide the problem from the public is made.

9. In addition to the accumulation of rich facts about the issues under consideration, corrections have been made and new data have been added about wrongly or incompletely interpreted problems, persons and events in the field of the subject under consideration.

IV. Critical notes and recommendations

Appreciating the high achievement of the dissertation research, I would allow myself to point out some critical remarks and recommendations that do not diminish the merits of the dissertation work and its positive assessment.

I believe that the dissertation research would only benefit if the author's opinion was more clearly expressed in the interpretation of quoted theses and concepts.

Taking into account the fact that the dissertation work represents a serious attempt at an in-depth study of the issues related to the history of environmental policies, I would recommend that the research be extended in historical terms before and after the era of socialism. In this regard, Hristina Manova could direct her future publications to the study of the influence of older history and modern policies in environmental protection given the relevance of the problem from a modern national, European and world perspective.

V. Conclusion

Taking into account the scientific-theoretical and practical-applied results and contributions, I consider that the dissertation submitted for defense corresponds to the requirements for awarding the educational and scientific degree "doctor".

Based on all of the above, I confidently express my positive opinion by voting for doctoral student Hristina Nikolova Maneva to be awarded the educational and scientific degree "doctor" in the scientific specialty "History of Bulgaria", professional direction 2.2. History and archaeology.

04.05.2023 г.
Blagoevgrad

Member of the Scientific Jury:
(Associate Professor P. Parvanov, PhD)